

Nevolje s blagoslovom

U našim je krajevima uobičajena praksa da župnici tijekom božićnog vremena obilaze obitelji u svojim župnim zajednicama. Pri tome im pomažu i drugi svećenici uključeni u župni pastoral. Tako se između Božića i Bogojavljenja već prema utvrđenom rasporedu obavlja hod kroz župu s kratkim zadržavanjem u svakoj katoličkoj obitelji i molitvom za blagoslov ukućana i njihovih domova.

Teološki gledano takvi se posjeti dobro uklapaju u samo ozračje i događaj Božića, kad su obitelji više na okupu, a Crkva slavi temeljno otajstvo svoje vjere, rođenje Spasitelja u liku Betlehenskog Isusa. Sin vječnog Oca postaje čovjekom u vremenu, u njemu sam Bog pohađa narod svoj da se trajno među ljudima nastani i obnovi čovjeka na svoju sliku. U tom duhu susreta i darivanja kako da Kristov službenik ne pođe u pohod svojim vjernicima pa makar to bilo u zgusnutom terminu od desetak dana između božićnih blagdana?!

Dakako, obilazak vjerničkih obitelji i domova moguće je upriličiti i u drugo vrijeme godine. Takvi pohodi u sebi nose značajku suvremenog i aktualnog pristupa župnom pastoralu. Riječ je zapravo o jednom iskazu svećeničke skrbi za sve njemu povjerene vjernike. Sama narav svećeničke službe kao poslanja od Boga k ljudima nalaže svakom župniku i njegovim suradnicima da potraži članove svoje župne zajednice, da ih susretne u njihovim životnim okolnostima tamo gdje već stanuju i gdje se odvija najveći dio njihova svagdašnjeg života. Stoga posjet vjernicima preporučuju i crkveni dokumenti. Tako se u Zakoniku crkvenoga prava veli: "Da bi župnik brižljivo obavljao pastirsku službu, neka nastoji upoznati vjernike koji su povjereni njegovoj brizi, neka zato posjećuje obitelji" (CIC, kan. 529). Govoreći o različitim putovima evangelizacije, poznata postkonciljska pobudnica *Evangelii nuntiandi* ističe nužnost osobnog dodira, susreta i razgovora (br. 46). Postoji li bolji način da se iskustvo vlastite vjere drugima prenosi, da se vjera jača i hrani negoli u neposrednim susretima s onima kojima smo poslani?

Dakako, ne treba od tih kratkih svećeničkih pohoda vjernicima očekivati čuda niti ih smatrati čarobnim štapićem za rješavanje današnjih složenih i zahtjevnih pastoralnih problema. Međutim, osobito u našem vremenu tolikih izazova, ljudskih otuđenosti, vjerničke izloženosti svakojakim utjecajima i anonimnosti modernoga života, susreti svećenika s obiteljima nesumnjivo imaju

značajno i neizostavno mjesto u svekolikoj pastoralnoj brizi za vjernike. Ako je biskup “obvezan svake godine pohoditi biskupiju ili u cijelosti ili djelomično” (CIC, kan. 396,1), da se upozna s potrebama i problemima župnih zajednica kako bi ih mogao poticati i hrabriti u vjeri te unaprjeđivati crkveni život, ne treba li isto činiti i svećenik u župi koja mu je povjerena?

Na toj načelnoj razini razmišljanja gotovo i nema valjanih razloga ili izgovora da se posjeti i blagoslovi obiteljima ne obavljaju. Međutim, čim se spustimo na konkretnu razinu uhodanih načina kako se taj pastoralni čin u praksi ostvaruje, počinju i nevolje s božićnim blagoslovom. Budući da ne postoje konkretne i zadane smjernice kako uobličiti i kojim sadržajem ispuniti božićne posjete obiteljima, svećenici - pritisnuti različitim drugim obvezama – nerijetko pribjegavaju svakojakim improvizacijama, a katkada i pukom formalizmu u obavljanju te zadaće. U slučajevima gdje se uz blagoslov povezuje i prikupljanje novčanih priloga ili ga obavljaju osobe koje inače nisu uključene u pastoral župne zajednice, ondje je upitan i sam smisao takova pohoda.

U protekla dva desetljeća otkada je Hrvatska postigla samostalnost, a naša Crkva slobodu djelovanja, nije poduzeto gotovo ništa da se i božićni posjeti obiteljima prilagode novim društvenim okolnostima i da se jasnije odrede. Meni se čini da ti pastoralni pohodi nisu samo “određena evangelizacijska šansa”, kako veli Milan Šimunović,¹ nego jednostavno važan čimbenik u pastoralnom djelovanju. U tom smislu pohode obiteljima treba na odgovarajući način i vrednovati kao koristan i prikladan element skrbi za vjernike. Ako je tome tako, onda je važno ujednačiti njihovu primjenu na cijelom području Hrvatske biskupske konferencije. Da bi ih se zaštitilo od nekih iskrivljenih i neprikladnih natruha koje ih mogu samo nepotrebno opteretiti ili duhovno obezvrijediti, potrebno je jasno definirati sadržaj i smisao takvih pohoda.

Moram priznati da nisam imao pri ruci tekst požeškog biskupa Antuna Škvorčevića o božićnom pohodu obiteljima što ga Šimunović spominje te ne poznajem njegov sadržaj.² Na temelju mojega višegodišnjeg sudjelovanja u pohodu obiteljima i

¹ Usp. Milan Šimunović, *Posjet – blagoslov kuća / obitelji – evangelizacijska šansa u suvremenom 'pastoralu pohoda' u misionarskoj situaciji*, u: Isti, *Pastoral za novo lice Crkve*, KS, Zagreb, 2006., str. 289-294, ovdje 290.

² Isto, str. 291. Radi se o uputama pod naslovom *Slavitelj godišnjeg blagoslova obitelji u njihovim domovima*, objavljenim u Službenom vjesniku Riječke nadbiskupije, III (2002), 6, str. 127.

promišljanja te problematike nameće mi se nekoliko konkretnih prijedloga i zaključaka:

Što valja izbjegavati?

Ponajprije treba dosljedno ustrajati na tome da se kako u običnom govoru i crkvenoj javnosti tako i u društvenim sredstvima priopćivanja svećenikov posjet obiteljima ne naziva blagoslovom kuća ili stanova. To nisu ispravni nazivi i njima se samo zamagljuje prava svrha i značenje božićnih pohoda obiteljima, odnosno vjernicima naših župnih zajednica. Drugo, krajnje je vrijeme da se već jednom odvoji obilazak i pohod obitelji od uzimanja ili skupljanja novčanih priloga, što se nažalost još uvijek i u nekim splitskim župama prakticira. Možda su neki vjernici još vezani uz taj nekadašnji običaj, osobito ako potječu iz seoskih župa, a sadašnji ih župnici o tome nisu poučili. Koji put se radi o bolesnim i starijim osobama koje rijetko dolaze u crkvu pa u susretu sa župnikom žele izvršiti i tu svoju dužnost. Od takvih se mirno može i uzeti prilog za crkvu. Međutim, smatram da je iz nekoliko razloga skupljanje priloga ili pak zahtijevanje da vjernici uz blagoslov trebaju dati 'redovinu', pastoralno neprihvatljivo i štetno. Naime, većina vjernika, u današnje vrijeme sve izraženijeg individualizma takvu povezanost duhovnog s materijalnim osobito u gradskim sredinama doživljava s nelagodom. Poznato je da se za Božić i Novu godinu potroši više od planiranog pa obitelji često tih dana naprosto nemaju novca na raspolaganju. Oni župljani sa slabijim osjećajem crkvenosti, koji tek povremeno sudjeluju u kršćanskom životu zajednice, svećenikovo uzimanje priloga kod blagoslova doživljavaju kao svojevrsno 'naplaćivanje' vjerske usluge, pa je duhovni smisao takvoga susreta posve promašen. Dakako, sve vjernike valja poučiti da su prema svojim mogućnostima dužni novčano pomagati župnu zajednicu kojoj pripadaju. No, u tome im treba ostaviti slobodu kako i kada će oni to učiniti, odnosno ukazati im na druge prilike kada mogu svećeniku dati svoj prilog. Napokon, u pohodu obiteljima, osobito u gradskim sredinama, svećenik ne može ići od vrata do vrata. U naše vrijeme i kod nas je prisutan vjerski pluralizam. Povrh velikog broja praktičnih katolika ima i onih koji su se od Crkve distancirali ili su vjerski ravnodušni, ali i pripadnika drugih vjerskih uvjerenja te nevjernika, pa je potrebno napraviti točan popis katoličkih obitelji koje žele da

ih svećenik posjeti i objaviti raspored kada će župnik i njegovi suradnici obilaziti vjernike.³

Različiti pristupi pohodu obiteljima

Sadašnji način obavljanja božićnog posjeta obiteljima i blagoslova vrlo je šarolik. Ponegdje se božićni pohod premješta već u vrijeme došašća, jer je svećenicima navodno tada zgodnije. Župnici koji u velikim gradskim župama imaju tek jednoga ili nijednoga pomoćnika, rješenje vide u tome da unajme druge svećenike, često umirovljene ili one iz malih župa, ili pak pozivaju đakone i bogoslove katkada iz udaljenih biskupija da im pomognu obaviti blagoslov. Takva unajmljivanja pastoralne pomoći da bi se nekako ispunilo obvezu pohoda obiteljima zapravo nemaju smisla osim da se eto barem nekako zadovolje postojeća očekivanja i običaji. Svećenici ili bogoslovi koji na taj način ispomažu svojoj subraći, najčešće ne poznaju dotičnu župu niti su uključeni u njezin redoviti pastoralni rad pa i njihov obilazak obitelji ne može ispuniti svrhu pohoda.

Postoje i oni, doduše malobrojni, župnici koji u nedostatku potrebnih suradnika, ili pak zbog svojih osobnih stavova, jednostavno odustaju od takvih posjeta. Da bi ipak opravdali svoj postupak, uvode neki nadomjestak. Oni pozivaju obitelji da u određene dane prema utvrđenom rasporedu dođu u župnu crkvu na misno slavlje i od svećenika prime blagoslov za se i svoje ukućane. Dospjelo mi je u ruke jedno takvo "Pismo vjernicima" poslano pred Božić godine 2007. U njemu poznati splitski župnik za svoje odustajanje od pohoda obiteljima navodi razlog da on neće blagoslivljati "prostora, stanove i kuće", nego vjernike te ne želi "uz blagoslov i posjete primanje novca". Ipak, običi će one vjernike koji to izričito zatraže. Oni se trebaju u određeno vrijeme samo telefonski najaviti. Spomenuti razlozi za odustajanje od pohoda obiteljima ipak su samo prividni. Jer smisao blagoslova ponajprije je pastoralni pohod i susret s obitelji. Osim toga, ne postoji nikakva uputa nadređenih crkvenih vlasti

³ Šinumović navodi tri varijante posjeta obiteljima: rutinski da se posjet što prije 'obavi', pohod svima ili što većem broju, te posjet samo onim obiteljima koje se prijave. Ne mogu se složiti sa Šimunovićem kada kao najbolji oblik pohoda zagovara obilazak sviju vjernika uključujući i one distancirane, dakle hod takoreći od kuće do kuće, od vrata do vrata. Meni se čini da sa distanciranima i od Crkve otuđenim vjernicima valja pokušati u drugim prilikama stupiti u kontakt.

da svećenici kod blagoslova skupljaju ili primaju novčane priloge. U spomenutom pismu župnika ima toplih riječi o nadolazećim blagdanima, poticaja na općeljudsku humanost, informacija o obilasku bolesnih i starijih osoba kojima će donijeti sakramente, zatim o rasporedu blagoslova vjernika. Šteta je samo što se nigdje ne spominje Božićno otajstvo ni Isusovo rođenje. Spomenuta alternativa samo je pokušaj da se pastoralno barem nešto učini, ali ne može biti nikakav pravi nadomjestak pohodu obiteljima. Štoviše, ona se doimlje kao dio starog "rezidencijalnog pastorala koji sam za sebe ipak nema budućnosti", pastorala "koji često poprima uredske 'činovničke' obrise" te je neprimjeren današnjoj pastoralnoj situaciji u sekularnom svijetu, kako s pravom veli Šimunović.⁴

Unatoč svemu

Pohod obiteljima, ako se ne obavlja rutinski i na brzinu, već pomno i predano, uza sve spomenute poteškoće i opaske zacijelo ima niz pozitivnih strana. Ponajprije, pomaže župnicima i njihovim suradnicima da bolje upoznaju svoje vjernike i osjete bilo župne zajednice. Jedino na taj način moguće je barem u osnovnim crtama snimiti vjersko stanje i dobiti kakav-takav uvid u konkretni život vjernika, u njihove radosti i nevolje, patnje i strahovanja, probleme i očekivanja. Posjet i zajednička molitva zacijelo je ohrabrenje u kršćanskoj vjeri i pridonosi jačanju vjerničkog identiteta i crkvene pripadnosti župljana, što je u današnjem vremenu poplave svjetovnosti i navale svakojakih ponuda smisla i vjerskih sljedbi osobito značajno. Svećenik jasnije raspoznaje kakvu duhovnu i životnu pomoć katolički vjernici od nas očekuju, na koji način treba njihovim potrebama odgovoriti. U skladu s tim može i treba uskladiti svoja pastoralna djelovanja i ponašanja. Drugo je pitanje kako se ta skupljena iskustva nakon pohoda analiziraju i vrednuju te koliko se od iznesenih poticaja i primjedaba zaista uvažava.

Iz susreta i razgovora saznao sam primjerice zašto neki vjernici na rubovima moje župe idu na misu u drugu crkvu, a neka djeca na vjeronauk i mladi na krizmu u drugu župu. Duboko me je dirnula supruga neutješena zbog prerane smrti svojega muža, ili ona druga, koja već nekoliko godina njeguje nepokretnog i teško bolesnog muža, zatim majka žalosna zbog stradanja svojih dvaju sinova ili pak ona druga majka, koja je upoznala i prihvatila

⁴ M. Šimunović, *nav. dj.*, str. 292.

katoličku vjeru dok se zauzimala za sina da pobijedi ovisnost o drogi. Potresno je osjetiti bar djelić životnih muka naših vjernika, tihe vapaje tolikih osamljenih i bolesnih starijih osoba. Utješno je pritom iskustvo životne vedrine i predanosti Bogu, što sam također kod mnogih doživio, ili pak živa svjedočenja o ustrajnoj i zauzetoj vjeri, poput onih žena aktivistica u molitvenim skupinama. Na koji način inače doznati kako barem neki vjernici doživljavaju naš rad i nedjeljne propovijedi, kako komentiraju događanja u župi i gradu, zanimaju se za gradnju nove crkve ili ih muče neki drugi problemi? Nema sumnje da su pastoralni pohodi za svećenika vrlo naporni i zahtjevni, no oni su istodobno i dragocjeni. Nagrađivani smo tolikom gostoljubivošću, zahvalnošću i izrazom zajedništva vjere naših vjernika. Pohode svaki put doživljavam i kao 'trn u tijelu' koji nam doziva u pamet svu nedostatnost sadašnjega modela naše pastorizacije pa se pitam kad će jednom zaživjeti lik Crkve koja otkriva darove Duha i stavlja ih na korist cijelog Tijela u skladnoj suradnji klerika i laika?

Nediljko A. Ančić